המגיע לכתפים כאן בשבח שאינו מגיע לכתפים והא מעשים בכל יום וקא מגבי שמואל אפי' בשבח המגיע לכתפים לא קשיא הא דמסיק ביה כשיעור ארעא ושבחא הא דלא מסיק ביה אלא כשיעור ארעא דיהיב ליה שבחיה ומסליק ליה הניחא למ"ד אי אית ליה זוזי ללוקח לא מצי מסליק ליה לבעל חוב שפיר אלא למאן דאמר כי איות ליה זוזי ללוקח מצי מסליק ליה לבעל חוב נימא ליה אילו הוה לי זוזי הוה מסלקינך מכולה ארעא השתא דלית לי זוזי הב לי גרבא דארעא בארעא שיעור שבחאי הכא במאי עסקינן כגון שעשאו אפותיקי דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזו: הכיר בה שאינה שלו ולקחה אמר רב מעות יש לו שבח אין לו ושמואל אמר אפי' מעות אין לו במאי קמיפלגי רב סבר אדם יודע שקרקע אין לו וגמר ונתן לשום פקדון ונימא ליה לשום פקדון סבר לא מקבל ושמואל סבר אדם יודע שקרקע אין לו וגמר ונתן לשום מתנה ונימא ליה לשום מתנה כסיפא ליה מילתא והא פליגי ביה חדא זימנא דאיתמר המקדש את אחותו רב אמר מעות חוזרין ושמואל אמר מעות מתנה רב אמר מעות חוזרין אדם יודע שאין קידושין תופסין באחותו וגמר ונתן לשום פקדון ונימא לה לשום פקדון סבר לא מקבלה מיניה ושמואל אמר מעות מתנה אדם יודע שאין קידושין תופסין באחותו וגמר ונתן לשום מתנה ונימא לה לשום מתנה כסיפא לה מילתא צריכא דאי איתמר בהא בהא קאמר רב דלא עבדי אינשי דיהבי מתנות לנוכראה אבל גבי אחותו אימא מודה ליה לשמואל ואי איתמר בהך בהך קאמר שמואל אבל בהא אימא מודה ליה לרב צריכא בין לרב דאמר פקדון בין לשמואל דאמר מתנה האי לארעא במאי קא נחית ופירות היכי אכיל סבר אנא איחות לארעא ואיעביד ואיכול בגויה כי היכי דהוה קא עביד איהו (א) לכי אתי מריה דארעא זוזאי נהוו לרב דאמר פקדון פקדון לשמואל דאמר מתנה מתנה אמר רבא הלכתא יש לו מעות ויש לו שבח ואע"פ שלא פירש לו את השבח הכיר בה שאינה שלו ולקחה מעות יש לו שבח אין לו אחריות טעות סופר הוא בין בשטרי הלואה בין בשטרי מקח וממכר בעא מיניה שמואל מרב חזר ולקחה מבעלים הראשונים מהו אמר ליה מה מכר לו ראשון לשני כל זכות שתבא לידו מאי טעמא מר זוטרא אמר ניחא ליה דלא נקרייה גזלנא רב אשי אמר ניחא ליה דליקו בהמנותיה מאי בינייהו איכא בינייהו דמית לוקח מאן דאמר ניחא ליה דלא לקרייה גזלנא

הא

המגיע לכתפים. קרוב ליקצר אלא שעדיין צריכין לקרקע הוי להו כפירות גמורין ואין בעל חוב גובה אותו בלא יציאה: **והא מעשים בכל יום.** דייני טורפי מקח כאן לפני שמואל ומגבי לבעל חוב כל השבח עם הקרקע ואפילו מגיע לכתפים כל זמן שצריכין לקרקע: **הא.** דקתני נוטל יציאה מבעל חוב דלא מסיק ביה בעל חוב במוכר שיעור ארעא ושבחא הלכך יהיב בעל חוב ללוקח שבחיה ומסליק ליה. והאי דנקט למלתיה בלשון יציאה ולא תנא נוטל כנגד השבח מבעל הקרקע והמותר מבע"ח לאשמועינן היא גופא אתא דהיכא דיציאה יתירה על השבח אין לו אלא יציאה שיעור שבח: **הניחא למאן דאמר** כו'. פלוגתא היא בכתובות (דף נא:): **אי אית ליה זוזי ללוקח.** לפרוע החוב: **לא מצי מסלק ליה לבע"ח.** מן ארעא דבע"ח קדים: **שפיר.** דאיכא למימר דהיכא דיש קרקע מותר על החוב עם השבח מסלק ליה ללוקח בזוזי על כרחו דלוקח ולא מצי אמר לוקח הב לי מן ארעא שיעור שבחי דאמר כוליה דידי ואת ירדת בה שלא ברשות: **דשוייא ניהליה.** לוה לבעל חוב אפותיקי להא ארעא והכל מודים בזו דאי הוה ליה זוזי ללוקח לא הוה מצי מסלק ליה: ו) **הכא במאי עסקינן.** האי ברייתא דלעיל: **הכיר בה.** לוקח בקרקע זו: **שאינה שלו.** של מוכר שגזולה היתה אצלו ולקחה: **מעות יש לו.** מן המוכר כשיוציאנה נגזל מידו: **שבח אין לו.** שקרקע זה אינו קנוי לו: **לא מקבל.** לשמור: **מעות חוזרין.** הקדושין חוזרין לו: **בין לרב דאמר** כו'. כלומר היכי מצינן לומר טעמא דרב משום דגמר ונתן לשום פקדון וטעמא דשמואל משום דגמר ונתן לשום מתנה ואי הוה דעתיה לאחד מהנך היכי הוה נחית להאי ארעא לעובדה ולאכול פירותיה על כרחיה סבור היה שיהא המכר קיים ולא היה בקי בדין וטעמא דפלוגתא דרב ושמואל טעם אחרינא הוא: **דהוה עביד.** הגזלן: **לרב דאמר פקדון פקדון.** כלומר אליבא דרב מפרשינן להאי מימר אמר זוזי נהוו פקדון ולשמואל מפרשינן דהאי אמר זוזי נהוו מתנה: **הלכתא.** בפלוגתא קמייתא יש לו מעות ויש לו שבח: **ואע"פ דלא פירש.** ולית לן דשמואל דאמר שבח צריך לימלך: **ואחריות טעות סופר הוא.** ולית לן דשמואל דאמר שעבוד צריך לימלך: **חזר.** גזלן ולקחה מבעלים הראשונים לאחר שמכר ללוקח: **מהו.** להיות במקום בעלים כאילו לקחה אחר ויוציאה מיד הלוקח: **אמר ליה.** לא מצי לאפוקה שכשמכר מכר לו כל זכות שתבא לידו וכשלקחה לא לקחה אלא כדי שתהא מקויים ביד הלוקח: **דלא ליקרייה גזלנא.** שלא יחרפנו לוקח זה כשיוציאנה נגזל מידו ויקראנו גזלן לכך חזר להעמיד ממכרו: **דמית לוקח.** לאחר שלקחה גזלן מן הבעלים והגזלן בא להוציאה מבניו: **למ"ד.** לא חזר להעמיד ממכרו אלא דלא ליקרייה לוקח גזלן:

הא

הא דלא מסיק אלא שיעור ארעא. תימה כיון דלא מסיק אלא שיעור ארעא אמאי נוטל שבח היתר על היציאה [א] וי"ל דבלאו הכי פריך שפיר הניחא כו' ולפי המסקנא דמוקי באפותיקי א"ש דלאע"פ דלא מסיק ביה אלא שיעור ארעא נותן לו היציאה ללוקח והשבח היתר על היציאה לוקח חנם כדין יורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות: **הניחא** למ"ד כו'. מפורש בהמקבל (לקמן דף קי:) ח) (ועיין בכתובות דף נא: ד"ה מאי): **כגון דשוייא אפותיקי.** השתא מאי איירי דמסיק ביה אפי' שיעור ארעא ושבחא ואפ"ה כיון דשוייא אפותיקי צריך ליתן היציאה כדין יורד כו' כדאמרי' בפרק המקבל (שם.) גבי יתומים אומרים אנו השבחנו ורוצים היציא' דמיירי באפותיקי ואע"ג דמסיק בהו שיעור ארעא ושבחא דהא אם אביהם השביח גובה הכל ומיהו אין ראיה דשאני יתומים שאין להם על מי לחזור ליקח היציאה דכיון שעשה אביהם אפותיקי הרי הוא כיורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות שאינו מפסיד היציאה אבל בלוקח שאינו מפסיד כלום שהמוכר תשלם לו היציאה והשבח שזה פוטרו ממחובו מצינו למימר דאפילו באפותיקי כיון דמסיק ביה שיעור ארעא ושבחא שקיל הכל שבשביל שעשאה אפותיקי לא יגרע כחו וא"ת כיון דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזו כשמוכר לאחר הוה ליה כלוקח מגזלן שהרי אינו של מוכר א"כ למה נוטל מן המוכר השבח היתר על היציאה והא לוקח מגזלן לשמואל לית ליה שבחא וי"ל כגון שמכרה קודם שבא זמנו של בעל חוב דחל המקח עד הזמן ולא דמי לגזלן שלא חל המקח כלל דזוזי הוו הלואה ואם ישלם שבח הוה ליה רבית ואפילו מכרה אחר הזמן היה סבור לפייס בע"ח בזוזי וחל המקח עד שטרפה ממנו: **מעות** יש לו שבח אין לו. תימה דהגוזל קמא (ב"ק דף לה. ושם: ד"ה דלמא) תנא ה' גוזלין מן המוכרין שבח ומוקי לה בת"ח דידע דקרקע אינה נגזלת אלמא אפילו דהכיר בה יש לו שבח וי"ל דהתם מיירי כשקיבל עליו אחריות: **ונתן** לו לשם מתנה. אבל בערכין פרק המוכר שדהו (דף כט: ושם) גבי המוכר שדהו בשנת היובל אלמא דאמר שמואל מעות חוזרין ליכא למימר אדם יודע שאין מכר ביובל דאין זה פשוט דהא אמר רב מכורה ויוצאה: **חזר** ולקחה כו'. בלא הכיר בה מיירי וקמיבעיא ליה אם הגזלן יכול לבטל המקח ולהחזיר לו מעותיו או לאו: **דמית** לוקח. פרש"י אחר שלקחה ואין נראה דמיד שקנה הגזלן זכה בו לוקח ולאו משום דמית ליה בתר הכי פקע כחו אלא יש לומר דמית קודם שלקחה הגזלן מנגזל ט)(ומית גזלן) נ"ל שהיה חולה או גוסס בשעה שלקחה מנגזל:

מאי

עין משפט נר מצוה

קלא א ב מיי' פכ"א מהל' מלוה ולוה הל' ה ו ועיין בהשגות ובמ"מ סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קטו סעיף ב:

קלב ג מיי' פ"ו מהל' זכייה ומתנה הל' ב סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן נ סעיף ב:

קלג ד מיי' פ"ט מהל' גזלה ואבידה הל' ו ופכ"א מהל' מלוה ולוה הל' א סמג עשין עג לה טוש"ע ח"מ סימן קטו סעיף א וסימן שנג סעיף א:

קלד ה מיי' פ"ט מהל' גזלה הל' ז סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סימן שע"ג סעיף א:

קלה ו ז מיי' פי"ח מהל' גזלה ואבידה הל' א ופי"ט מהל' מכירה הל' ג ופי"ח מהל' מלוה ולוה הל' ג סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' לט סעיף א וסי' קיא סעיף א וסי' רכה סעיף א:

קלו ח ט מיי' פ"ט מהל' גזלה ואבידה הל' ט סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שעד סעיף א:

מוסף רש"י

בשבח המגיע לכתפים. כגון תבואה שגדלה כל צרכה טחנה ללוקח או דמיה (ב"ק צה:). אפילו בשבח המגיע לכתפים. צריכין לקרקע דבר מועט, דאילו אין צריכין לקרקע הוו להו פירות ולא מיקרי שבח ובעל חוב גובה השבח קאמר ולא פירות גמורין (לקמן קי:). אי אית ליה זוזי ללוקח. שיעור דמי השבח (שם). שפיר. איכא למימר דארעא מעיקרא דידיה הואי והוא דנחת לה שלא ברשות שקל שבחא בזוזי ולא בארעא הואיל והוה מסיק ביה שיעור ארעא כולה (שם). לא יהא לך פרעון אלא מזו. ולאכתי הוו ליה זוזי ללוקח לא מצי מסלק ליה (ב"ק צו:). אחריות טעות סופר הוא. שטר שאין בו אחריות גובה מנכסים משועבדים, שלא הלוה זה מעות אלא באחריות שעבוד נכסיו והסופר טעה (כתובות קד:) אחריות שאינו כתוב בשטר אלא נכתב בשטר קמא, טעות ושגגת הסופר הוא וכמי שכתב בו אחריות דמי (רשב"ם ב"ב קסט:). דלא נקרייה גזלנא. אדם שמכר שדה גזולה לחבירו, חוזר על הבעלים הראשונים ולוקחה מהם להעמיד ביד הלוקח כי היכי דלא ליקרייה גזלנא (לקמן עב:).

רבינו חננאל

והני מילי בדלא מסיק ביה בעל חוב אלא ק' בלבד אבל אם נושה בו כשיעור ארעא ושבחא נוטל הכל ואינו נותן ללוקח אפי' ההוצאה וזו שינויא דשמואל היא ולא סמכינן עלה א) אלא לעולם נותן הבעל חוב ההוצאה ללוקח כפשוטה דהא מתניתא וכי יהיב ליה דמים ולא מן הקרקע עצמו בשעשאה לו אפותיקי דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזו השדה ואליבא דמ"ד אי אית ליה זוזי ללוקח מצי מסלק ליה לבע"ח בזוזי מוקים להא מתניתא בשעשאה לו הלוה אפותיקי וחזר ומכרה. ואסקי' אפי' שבח המגיע בכתפים כגון ענבים שהגיעו להבצר וקמה להקצר שהגיעו ליטלם

מסורת הש"ס

א) ב"ק לה: וש"נ לקמן קי., ב) [לקמן קי: ב"ק צ.], ג) [בב"ק צ. ולקמן קי: איתא בגירסא], ד) גיטין מה. [קדושין מו:] ערכין ל., ה) [לעיל יד. כתובות קד: ב"ב קסט:], ו) [לקמן עב:], ז) [צ"ל קודם ד"ה דשוייא], ח) [וכן עוד בתוס' ב"ק צ. ד"ה הניחא וע"ע תוס' לקמן לה. ד"ה הניחא], ט) ס"א ובתר הכי מית גזלן שהיה כו'.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולכי אתי מריה:

גליון הש"ס

גמ' מעות חוזרין. עי' ב"ב קמ ע"א תוס' ד"ה אבל: שם חזר ולקחה מבעלים. עי' בהר"ש פ"ו מ"ג דתרומות:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה הא כו' אמאי נוטל ש"ה על היציאה. נ"ב ול"נ דזהו קושית גמ' באמת הניחא כו' כדין יורד שלא ברשות וכמו באפותיקי (וכ"כ הרמב"ן במלחמות דלא כש"ך סי' קט"ו ס"ק כו):

רבינו חננאל (המשך)

בכתפו ולצאת כיון שעדיין כקרקע הן הכל נוטלם הבעל חוב בחובו. וכבר פירש' היטב בפרק המקבל שדה מחבירו בענין שלשה שמין להן השבח ומעלין אותן בדמים ואלו הן בכור לפשוט ובע"ח ליתומין ובעל חוב ללקוחות דלעולם נוטל הלוקח ההוצאה מן הבעל חוב כפשוטה דהא מתניתא דלא גרע מן היורד לשדה חבירו ונטעה שלא ברשותו דקי"ל שמין לו וידו על התחתונה ופירשנוה בפ' מי שמת. הכיר בה שאינה שלו ולקחה רב אמר מעות יש לו שבח אין לו. ושמואל אמר אפי' מעות אין לו. ואסיקנא רב אמר מעות פקדון ושמואל אמר מעות מתנה וכן לענין מקדש אחותו רב אמר מעות פקדון וחוזרין ושמואל [אמר] מעות מתנה ואינן חוזרין וצריכא. אמר רבא הלכתא המוכר שדה לחבירו ונמצאת שאינו שלו יש לו מעות ויש לו שבח דאושבחא ארעא ממילא כגון שקנאה במנה ועתה הוקרה ושוה מאתים יש לו כגון זה השבח ואע"פ שלא פירש לו את השבח. הכיר בה שאינה שלו ולקחה מעות יש לו שבח אין לו ואחריות טעות סופר הוא בין בשטרי הלואה בין בשטרי מקח וממכר ב) אבל אם נטע אילנות והשביח בין הלוקח בין הגזלן לוקחין שיעור שבחם מן הנגזל. הא דבעא שמואל מרב חזר ולקחה מן הבעלים הראשונים מהו. ופשט ליה מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבוא לידו מאי טעמא מר זוטרא אמר ניחא ליה דלא ניקרייה גזלנא. רב אשי אמר ניחא ליה דליקום בהימנותיה. דברים פשוטים הן דודאי קנאה הקונה אותה מן הגזלן כיון שקנאה הגזלן מן הנגזל.

א) דברי רבינו אלו הובא בהרי"ף כאן בשם ואולה אמן לאמר ויעיין שם במ"ל שם ע"ש. ב) וכ"כ הרי"ף כאן והביא ראיה לזה מפי' הגזול פלגים ע"ש.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones